

ŘEČOVÝ VÝVOJ DÍTĚTE V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Jazyk je prostředek k vyjádření obsahů, pomocí symbolů, respektive znaků, kterými jsou slova. Slova slouží k označení něčeho, ať je to pojmenování konkrétní reality nebo obecnější kategorie. Znakem jazyka je nekonečné sdělení informací přenosu informací od jednoho člověka ke druhému, ale i z jedné generace na druhou. Jsou známy čtyři jazykové roviny.

1. Fonologicko-fonetická, která zahrnuje výslovnost hlásek, plynulost, intonaci, včetně celkového řečového projevu.
2. Lexikálně-sémantická, zahrnuje především rozsah a kvalitu slovní zásoby, aktivní a pasivní slovník, i lexikální diferenciaci, tj. Rozlišení druhů slov. Citlivost k významu slov je součástí jazykové inteligence.
3. Syntaktické hledisko zahrnuje znalosti a způsob užívání gramatických pravidel, která určují, jakým způsobem mohou být slova ve větách řazena, jak má vypadat větná stavba. Verbální sdělení je řada slovních výrazů, která dává sdělení určitý smysl.
4. Pragmatické hledisko zahrnuje komunikační využití jazykových kompetencí, jeho adekvátnost a efektivitu, způsob užití, který se liší vzhledem k sociálnímu kontextu. Je to snaha o komunikaci, navázat kontakt, od 4 let je schopno dítě diferenciovat způsob komunikace – období intelektualizace řeči. Vývoj řeči dítěte v závislosti na věku.

Věk	Rozvoj slovní zásoby	Vývoj výslovnosti
do 1 roku	Dítě rozumí jednoduchým pokynům a začíná opakovat jednoduchá slova, která slyší.	M B P A E I O U D T N J
do 2,5 let	Tvoří jednoduché věty, od 2 let se ptá "co je to", rozlišuje svou slovní zásobu.	K G H CH V F OU AU
do 3,5 let	Mluví ve větách, začíná si osvojovat gramatickou stavbu vět, ptá se "proč", rozšiřuje dále slovní zásobu. Začíná se tvořit verbální (slovní) paměť, znají kolem 1000 – 3000 slov.	Zvládá N D T L (i artikulačně) Bě Pě Mě Vě

do 4,5 let	Dokončuje se gramatická stavba vět, dítě již chápe děj a umí ho vyprávět, používá všechny slovní druhy, jednotné a množné číslo, tvoří jednoduchá souvětí, nápodobou se učí gramatická pravidla.	Ň Ď ť Vyvíjí se Č Š Ž
do 6,5 let	Dítě chápe složité děje, má již velkou slovní zásobu, gramaticky zvládá jednoduchá souvětí. Do 6 roku věku dítěte by měl být vývoj řeči ukončen.	C S Z R Ř kombinace ČŠŽ a CSZ

V průběhu raného vývoje se dotváří předpoklady k osvojení jazykových dovedností. Pokud by dítě nebylo potřebným způsobem stimulováno, bez ohledu na vrozené dispozice, mluvit by se nenaučilo. Proto v období do pěti let života dítěte vědci potvrzují, že je toto období kritické pro rozvoj řeči.

ABY ROZVOJ ŘEČI PROBÍHAL SPRÁVNĚ A NEDOCHÁZELO K OBTÍŽÍM VE VÝVOJI, JSOU NEZBYTNÉ NĚKTERÉ PODMÍNKY:

- nepoškozená CNS
- normální intelekt
- normální sluch
- vrozená míra nadání pro jazyk
- vhodné podněcující sociální prostředí – komunikace s dítětem, vyprávění a čtení pohádek
- hračky a pomůcky pro rozvoj řeči – zvukové hračky, obrázkové knihy, pexesa apod.

NEJČASTĚJŠÍ DRUHY NARUŠENÉ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI U DĚTÍ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU:

- fyziologická dysfluence, neplynulost, vyskytující se v období mezi 3 – 4 rokem
- fyziologický dysgramatismus, neboli fyziologická dyslálie, vynechávání nebo záměna hlásek
- opožděný vývoj řeči, pokud dítě nemluví ve třech letech

NARUŠENÉ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOSTI:

- vývojová nemluvnost (vývojová dysfázie) – postižena výslovnost, gramatická struktura, slovní zásoba, řeč je agramatická a nesrozumitelná
- získaná orgánová nemluvnost (afázie) – rozštěpy, úrazy
- mutismus – ztráta řeči, oněmění
- narušení zvuku řeči (rinolálie, palatolálie), zavřená, otevřená huhňavost
- narušení fluence (plynulosti) řeči – koktavost, breptavost
- dyslálie – patlavost – porucha jedné nebo více hlásek, skupin hlásek
- narušení grafické stránky řeči
- symptomatické poruchy řeči
- poruchy hlasu
- kombinované vady a poruchy řeči

